

*Майстренко М. М.,**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ЗНЯТТЯ ПОКАЗАНЬ ТЕХНІЧНИХ ПРИЛАДІВ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ, ЩО МАЮТЬ ФУНКЦІЇ ФОТО-, КІНОЗЙОМКИ, ВІДЕОЗАПІСУ ЧИ ЗАСОБІВ ФОТО-, КІНОЗЙОМКИ, ВІДЕОЗАПІСУ

Анотація. У статті досліджуються новітні положення, що закріплені у ст. 2451 Кримінального процесуального кодексу, які стосуються зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису. Здійснюється ретроспективний аналіз правозастосовної практики збирання доказів стороною обвинувачення на основі аналізу судових рішень різних інстанцій. Подається визначення зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису як слідчої (розшукової) дії, яка полягає в одержанні слідчим, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, копій фото- або кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режимі. Аналізуються підстави та порядок проведення, а також фіксація зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису. Доводиться складність реалізації тимчасового доступу до речей та документів у контексті отримання відеоматеріалів із технічних засобів чи технічних приладів та обґрунтовується доцільність часткового спрощення процедури. Констатується певне ігнорування досліджуваної слідчої (розшукової) дії з боку практичних працівників Національної поліції. Акцентується увага на процесуальному потенціалі та ефективності слідчої (розшукової) дії зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису.

Наголошується на тому, що хоча законодавець зрештою удосконалив процедуру збирання доказів відносно сторони обвинувачення, в частині зняття інформації з технічних засобів або технічних приладів, що мають функцію фото-, відеозйомки, однак залишив певні прогалини. Адже, питання зняття зазначеної інформації з приладів, що розташовані у приватних помешканнях осіб, і на даний момент залишається не до кінця узгодженим. Відстоюється пропозиція внесення змін у ч. 1 ст. 2451 КПК, зокрема з метою забезпечення завдань кримінального провадження в частині забезпечення швидкого та повного досудового розслідування, що водночас сприятиме його оптимізації дієвості та ефективності. Пропонується дозволити проведення досліджуваної процесуальної дії у приватних помешканнях осіб за умови надання добровільної згоди особи власника або володільця.

Ключові слова: фото- відеоматеріали, нагрудний реєстратор, відеореєстратор, зняття показань, технічний прилад, технічний засіб.

Постановка проблеми. Сталість та динамізм законодавства – одні із його якості, що визначають забезпечення реалізації принципу верховенства права. Цей загально визнаний ідеал базується на точності та передбачуваності правових норм, їх відносній незмінності у часі і відсутності внутрішніх розбіжностей.

З одного боку сталість законодавства дає можливість повноважним державним органам, органам місцевого самоврядування та їх службовим особам належним чином оволодіти його приписами, сформувані сталу, виважену і безпомилкову практику його застосування, а зацікавленим суб'єктам – ознайомитися зі змістом відповідних нормативно-правових актів, узгодити свою поведінку з їх вимогами.

З іншого боку, суспільство і держава зацікавлені у тому, щоб законодавство адекватно і своєчасно реагувало на суспільні зміни, тобто було динамічним, розвивалося, змінювалося, перебувало у русі. Адже, законодавство, що не володіє належним рівнем динамічності втрачає свою ефективність, оскільки не забезпечує актуальності й адекватності правового регулювання.

Стан дослідження. В руслі вищезазначеного слід звернути увагу на нову за формою, однак давньою за своїм змістом, слідчу дію регламентовану ст. 2451 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) «Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису».

Дана норма по суті впорядкувала широко розповсюджені дії посадових осіб, що безпосередньо здійснюють кримінальне провадження (слідчого, прокурора), які до сих пір не були конкретизовані, але активно проводились під час досудового розслідування. Зокрема визначено не тільки процесуальну підставу проведення слідчої (розшукової) дії, а й суб'єктів та процедуру її проведення.

Метою статті є з'ясуванні ролі норми ст. 2451 КПК у виконанні завдань кримінального провадження та висунення пропозицій щодо її вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Практика збирання фото- чи відеоматеріалів різнилася від місця проведення досудового розслідування в різні часи. У цілому було два шляхи здобуття такого роду інформації.

Одним із способів отримання копій відеозаписів було їх добровільне надання особою, яка володіє технічними приладами чи засобами, що могло, наприклад, фіксуватися у рапорті оперативного працівника Національної поліції, до якого долучався носій інформації. Однак, неоднозначність процедури здобуття подібної інформації тягла за собою визнання таких доказів недопустимими.

Наприклад, у Постанові Верховного Суду від 07.08.2019 у справі № 607/14707/17 зазначається, що відеодиск з записом камер відеоспостереження, який у подальшому було визнано речовим доказом, було вилучено шляхом добровільної передачі потерпілим ОСОБА_2 оперуповноваженому ВП Тернопільського ВП ГУНП в Тернопільській області.

У даному випадку Суд прийшов до висновку, що отримання оперативним працівником відеодиску суперечить вимогам ч. 1, 2 ст. 41 КПК, оскільки оперативний працівник у порушення вимог КПК без доручення слідчого не уповноважений здійснювати процесуальні дії з власної ініціативи, тобто у непередбаченому кримінальним процесуальним законодавством порядку.

Крім того, як вбачається із зазначеного протоколу огляду місця події в ході огляду було встановлено, що у приміщенні магазину ведеться відеоспостереження, однак при цьому будь-яких записів слідчим не вилучалося та йому не надавалися [2].

Згодом, як єдиний процесуально допустимий шлях здобуття інформації, що міститься на технічних приладах та технічних засобів, що мають функції фото-, відеозапису, став тимчасовий доступ до речей та документів, який полягає у наданні особою, у володінні якої знаходяться речі та документи, можливості ознайомитися з ними, зробити копії та вилучити їх. Даний захід забезпечення кримінального провадження стосується у переважній більшості інформації, що становить охоронювану законом таємницю, що відповідно вимагає звернення із клопотання до слідчого судді. Тут слід звернути увагу, що у КПК не зазначені строки розгляду такого клопотання. Можна констатувати, що дана процедура досить ресурсовитратна і в силу своєї регламентації сприяє затягненню строків розслідування.

Отже, ще до недавнього для того, щоб отримати інформацію із технічних приладів чи технічних засобів, що мають функцію фото-, відеозйомки, які перебувають у приватному володінні фізичних та юридичних осіб, слідчий звертався із клопотанням про тимчасовий доступ до речей та документів погодженого з прокурором до слідчого судді. Як наприклад, це зробив старший слідчий СВ Дубровицького ВП Сарненського ВП ГУНП в Рівненській області, який звернувся із клопотанням про дозвіл на тимчасовий доступ до відеореєстратора на якому зберігається відеозапис за 06 вересня 2019 року з камер спостереження, які охоплюють вул. Воробинська в м. Дубровиця, що в подальшому буде визнаним доказом для притягнення винної особи, яка вчинила дорожньо-транспортну пригоду, до відповідальності [7].

Або старший слідчий ВР ЗСТ СУ ГУНП у Львівській області, який звернувся до Золочівського районного суду Львівської області з клопотанням про тимчасовий доступ до відеореєстратора марки "Parkcity HD900" SN:5Q18020966 IMEI НОМЕР_4 із картою пам'яті марки "Kingston 16 GB Micro SD", належного ОСОБА_5, для подальшого надання відеофайлів на вказаній карті пам'яті за 01.01.2022 року з записом події ДТП з відеореєстратора, встановленого в салоні автомобіля марки

"Daewoo Lanos" для проведення автотехнічної експертизи і встановлення обставин дорожньо-транспортної події та винуватості певної особи у її вчиненні [8].

Вищезазначену практику можна пояснити та виправдати, однак є і інша, що стосується поліції. Адже для забезпечення громадської безпеки і порядку закон регламентує закріплення на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтаж/розміщення на зовнішньому периметрі доріг і будівель автоматичної фото- і відеотехніки. Порядок використання регулюється відповідною Інструкцією із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, що затверджена наказом МВС України № 1026 від 18 грудня 2018. До таких засобів можна віднести: безпілотні літальні апарати, нагрудні відеореєстратори, цифрові нагрудні відеокамери, персональні відеореєстратори, автомобільні відеореєстратори, лазерні вимірювачі швидкості та газоаналізатори тощо [4; 5].

Аналіз судових рішень свідчить про досить абсурдну ситуацію, коли в процесі досудового розслідування слідчому необхідно було звертатися через слідчого суддю до суміжного підрозділу Національної поліції з метою отримання даних, що зафіксовані в ході виконання ними своїх службових обов'язків та містять факти про обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні [10; 11; 12]. Вбачається, що інформація, яка фіксується на нагрудні відеокамери (відеореєстратори) працівників патрульної поліції під час несення служби не належить до охоронюваної законом таємниці, а також не є власністю працівників. Відповідно до ч. 2 ст. 93 КПК збирання доказів стороною обвинувачення у даному випадку можна було би здійснювати через витребування відомостей, тобто надіслання запиту до структурного підрозділу інформаційних технологій та зв'язку управління патрульної поліції, в обов'язки якого входить протягом 6 годин із моменту прийому нагрудної відеокамери (відеореєстратора) від працівника патрульної поліції здійснити процедуру довготривалого збереження відеозаписів на сервері, строк зберігання яких складає 30 днів з моменту збереження.

Ще однією сумнівною обставиною є те, що слідчі судді вказують різні терміни виконання ухвали про тимчасовий доступ до речей та документів, що може становити як 10 днів, так і 1 місяць або 2 місяці. При цьому не зрозумілим залишається обґрунтування цих строків.

Отже, прийнятим 15 березня 2022 року законом «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам» [3], який набрав чинності 22 березня 2022 року, главу 20 КПК було доповнено статтею 245-1 «Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису».

Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису – це слідча (розшукова) дія, яка полягає в одержанні слідчим, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, копій фото- або кінозйомки, віде-

озапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режимі.

Попри те, законодавець встановив виключення, адже дана слідча (розшукова) дія не проводиться у місцях, що відносяться до приватних помешкань осіб. Очевидно у такому випадку, зібрати докази представляється можливим як раз таки через тимчасовий доступ до речей та документів.

Оскільки зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису є слідчою (розшуковою) дією, то проводиться вона має лише після внесення відомостей у Єдиний реєстр досудових розслідувань.

Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису здійснюється на підставі постанови слідчого, прокурора. Отже, перед тим як виносити відповідну постанову необхідно встановити володільця конкретного технічного приладу або засобу. Обов'язковою вимогою проведення даної слідчої (розшукової) дії є пред'явлення постанови слідчого, прокурора особі, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів.

Згідно із ч. 4 ст. 2451 КПК України постановою слідчого, прокурора про зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису повинна містити відомості про: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) відомості про власника або володільця відповідних приладів або засобів; 3) період часу, за який має бути здійснено зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису.

Як і будь-яка інша слідча (розшукова) дія здійснення зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису має фіксуватися у протоколі, складеному відповідно до вимог ст. ст. 103, 104 КПК.

У протоколі мають бути докладно викладені умови, порядок проведення та обов'язково зазначено, на який носій було здійснено копіювання. Такий носій по суті є додатком до протоколу, тому слід належно упакувати його з метою надійного збереження. Важливим аспектом належного упакування є засвідчення підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів та засобів, тобто тих осіб, які брали участь у виготовленні додатків (ст. 105 КПК).

У протоколі за результатами даної С(Р)Д необхідно зазначати:

- 1) місце, час проведення та назву слідчої (розшукової) дії;
- 2) особу, яка проводить слідчу (розшукову) дію,
- 3) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 4) всіх осіб, які присутні під час проведення слідчої (розшукової) дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання);
- 5) відомості про власника або володільця відповідних приладів або засобів;
- 6) період часу, за який має бути здійснено зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису;

- 7) послідовність дій;
- 8) носії копіюваної інформації (вид носія, об'єм даних);
- 9) спосіб ознайомлення учасників із змістом протоколу;
- 10) зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників слідчої (розшукової) дії.

Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису відбувається як правило у місці знаходження таких пристроїв у присутності слідчого, прокурора, а також оперативного працівника, якщо він діє за дорученням слідчого.

При цьому копіювання може здійснюватися особою, яка є власником або володільцем відповідних приладів та засобів самостійно. Оскільки копіювання інформації тісно пов'язано із технічною складовою, законодавець також передбачив можливість залучення спеціаліста, який володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати безпосередню технічну допомогу та довідки з питань, що належать до сфери його знань.

Після створення копій записів на носії, вони надаються слідчому, прокурору.

Якщо особа, яка є власником або володільцем відповідних приладів та засобів, виявить бажання отримати носії з копіюваною інформацією допускається надання їй таких носіїв (ч. 5 ст. 2451 КПК).

Як бачимо, дана норма діє з березня 2022 року, однак слідчі і надалі продовжують ускладнювати хід розслідування та замість проведення слідчої (розшукової) дії звертаються із клопотаннями до слідчих суддів.

У ході аналізу судової практики виявлено, що слідчі ігнорують ст. 2451 КПК навіть у тих випадках коли це стосується відеоматеріалів із нагрудних реєстраторів працівників поліції записаних під час виконання службових обов'язків. Як ілюстрацію можна зазначити ухвалу слідчого судді Бахмацького районного суду Чернігівської області про тимчасовий доступ до нагрудної камери – відеореєстратора, на якому було задокументовано затримання та обшуку ОСОБА_1 [6]. Або ж ухвалу слідчого судді Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області про тимчасовий доступ до нагрудної камери (номер V20171221-A), яка перебуває у володінні працівників ІНФОРМАЦІЯ_3, що розташовано за адресою: АДРЕСА_1 з метою вилучення належним чином відеозапису з нагрудної камери (номер V20171221-A). [9].

Висновки. Таким чином можна констатувати, що законодавець зрештою вніс ясність у процедуру збирання доказів стороною обвинувачення, що стосується зняття інформації з технічних засобів або технічних приладів, що мають функцію фото-, відеозйомки. Проте, службові особи, уповноважені на здійснення досудового розслідування, в силу невстановлених причин подекуди ігнорують вимоги ст. 2451 КПК. Вбачається, що ст. 2451 КПК має процесуальний потенціал та позитивно впливатиме на ефективність кримінального провадження, адже до цього моменту відсутність формально визначеного способу отримання такої інформації, часто негативно відображалася як на ході досудового розслідування, так і результатах кримінального провадження.

Крім того, не до кінця узгодженим залишається питання зняття зазначеної інформації з приладів, що розташовані у приватних помешканнях осіб. Відповідно для оптимізації дієвості, ефективності та забезпечення швидкості досудового розслідування, слід дозволити її проведення у таких місцях та внести

зміни ч. 1 ст. 2451 КПК. Пропонується замінити «за виключенням місць, що відносяться до приватних помешкань осіб.» на «У місцях, що відносяться до приватних помешкань осіб, здійснювати зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису дозволяється лише за добровільної згоди особи власника або володілця».

Література:

1. Кононець В. П., Лонська С.В. Актуальні питання законного застосування технічних засобів фото-, кінозйомки, відеозапису в діяльності працівників Національної поліції. *Правова держава*. 2017. Вип. 26. С. 62–67.
2. Постанова Верховного Суду у справі № 607/14707/17 від 07.08.2019. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83589933>
3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам: Закон України № 2173-9 від 15 грудня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>
4. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: Наказ МВС України № 1026 від 18 грудня 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text>
5. Про надання переліку технічних засобів, що використовуються для виявлення та фіксування порушень правил дорожнього руху: Лист Департаменту патрульної поліції НПУ від 06 серпня 2020 року. URL: <https://porady.org.ua/oficijnyy-perelik-tekhnichnikh-zasobiv-fiksacii-policii-dokument>
6. Ухвала Бахмацького районного суду Чернігівської області у справі № 728/1206/22 від 23.09. 2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106404584>
7. Ухвала Дубровицького районного суду Рівненської області у справі № 949/1342/19 від 07.10.2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84763856>
8. Ухвала Золочівського районного суду Львівської області у справі № 445/7/22 від 21.01.2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103038954>
9. Ухвала Старокостянтинівського районного суду Хмельницької області у справі № 683/865/22 від 11.04.2022 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103980803>
10. Ухвала Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області у справі № 686/30586/19 від 14.11.2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85867563>
11. Ухвала Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області у справі № 686/6787/20 від 11.03.2020 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88347212>
12. Ухвала Яворівського районного суду Львівської області у справі № 460/1183/19 від 12.03.2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80373817>

Maistrenko M. Taking indications of technical devices and technical means that have photo, film, video recording functions or photo, film, video recording equipment

Summary. The article examines the latest provisions enshrined in Art. 2451 of the Criminal Procedure Code, which relate to taking testimony of technical devices and technical means that have the functions of photo, film, video recording, or photo, film, video recording. A retrospective analysis of the law enforcement practice of gathering evidence by the prosecution is carried out based on the analysis of court decisions of various instances. The definition of taking the testimony of technical devices and technical means that have the function of photo, film, video recording, or means of photo, film, video recording as an investigative (search) action is presented, which consists in obtaining by the investigator, the prosecutor from the person who is the owner or possessor relevant devices or means necessary to find out the circumstances that are important for criminal proceedings, copies of photo or film shooting, video recording made in publicly accessible places, including in automatic mode. The grounds and procedure for carrying out, as well as recording the readings of technical devices and technical means that have the functions of photo, film, video recording, or means of photo, film, video recording are analyzed. The complexity of implementing temporary access to things and documents in the context of obtaining video materials from technical means or technical devices is proven and the expediency of partially simplifying the procedure is substantiated. A certain disregard of the investigated investigative (search) action on the part of practical employees of the National Police is noted. Attention is focused on the procedural potential and effectiveness of the investigative (search) action of taking readings of technical devices and technical means that have the functions of photo, film, video recording, or means of photo, film, video recording.

It is emphasized that although the legislator eventually improved the procedure for gathering evidence for the prosecution, in terms of removing information from technical means or technical devices that have the function of photo and video recording, it still left certain gaps. After all, the issue of removing the specified information from the devices located in the private residences of individuals and at the moment remains not fully agreed upon. The proposal to introduce changes in Part 1 of Art. 2451 of the Criminal Procedure Code, in particular with the aim of ensuring the tasks of criminal proceedings in terms of ensuring a quick and complete pre-trial investigation, which at the same time will contribute to optimizing its effectiveness and efficiency. It is proposed to allow conducting the investigated procedural action in private residences of individuals, subject to the voluntary consent of the owner or possessor.

Key words: photo and video materials, bodycam, video recorder, taking readings, technical device, technical tool.